

ЦЕНТР ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я МОЗ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ О. О. БОГОМОЛЬЦЯ

Національна академія
медичних наук України

МАТЕРІАЛИ

науково-практичної конференції з міжнародною участю
до Всесвітнього дня здоров'я 2024 р.

МОЄ ЗДОРОВ'Я – МОЄ ПРАВО»

5 квітня 2024 р.

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

**My health,
my right**

Київ 2024

**Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
Національна академія медичних наук України
ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України»**

**МАТЕРІАЛИ
науково-практичної конференції з міжнародною участю
до Всесвітнього дня здоров'я 2024 р.**

«МОЄ ЗДОРОВ'Я – МОЄ ПРАВО»

**5 квітня 2024 р.,
м. Київ**

Київ
НМУ імені О.О. Богомольця
2024

Відповідальні за випуск:

завідувач кафедри громадського здоров'я ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця, професор **Грузєва Т.С.**

директор Навчально-наукового інституту громадського здоров'я та профілактичної медицини ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця, професор **Паламар Б.І.**

професор кафедри громадського здоров'я ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця, доцент **Галієнко Л.І.**

доцент кафедри громадського здоров'я ЗВО НМУ імені О.О. Богомольця, доцент **Іншакова Г.В.**

Моє здоров'я – моє право: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю до Всесвітнього дня здоров'я 2024 р., 5 квіт. 2024 р. К. : НМУ, 2024. 97 с.

У матеріалах щорічної науково-практичної конференції з міжнародною участю до Всесвітнього дня здоров'я 2024 р., який проводиться під гаслом «Моє здоров'я – моє право», висвітлено актуальні питання правових та етичних засад охорони здоров'я, розбудови системи громадського здоров'я, міжнародної, міжсекторальної та міждисциплінарної співпраці у сфері громадського здоров'я, доступності і якості медичної допомоги. Розкрито сучасні виклики та загрози для здоров'я населення епідемічного, екологічного, соціально-економічного, воєнного характеру, напрями боротьби з неінфекційними та інфекційними захворюваннями, профілактичні стратегії в охороні здоров'я, охарактеризовано соціально-економічні та екологічні детермінанти здоров'я тощо.

загальне бачення розвитку епідемії та забезпечення загального охоплення послугами охорони здоров'я, первинної медико-санітарної допомоги та безпеки здоров'я в світі, де всі люди мають доступ до високоякісних, заснованих на фактичних даних і орієнтованих на людину послуг охорони здоров'я. Висвітлено конкретні цілі з подолання епідемій, у т.ч. СНІДу, і окреслено 5 стратегічних напрямів, що забезпечують керівне підґрунття для їх досягнення, а саме: надавати якісні, науково обґрунтовані та орієнтовані на людей послуги; оптимізувати діяльність систем, секторів та партнерств для підвищення впливу; збирати та використовувати дані для прийняття обґрунтованих рішень щодо дій; залучати спільноти з розширеними можливостями та громадянське суспільство та сприяти інноваціям для підвищення рівня впливу.

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ПОШИРЕНOSTІ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ ТА СТРАТЕГІЇ ПРОФІЛАКТИКИ

Мазуренко Н. Ю., Іншакова Г. В.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Цукровий діабет (ЦД) є серйозною проблемою для здоров'я. На сьогодні понад півмільярда людей живуть з діабетом у всьому світі. Це захворювання є сьомою причиною смерті у світі.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) поширеність цукрового діабету неухильно зростає в усьому світі, і найшвидшими темпами – в країнах з середнім і низьким рівнем доходу. В 2019 р. понад 460 мільйонів людей проживають з таким діагнозом, порівняно з 1980 р. їх чисельність зросла у 4,3 разу. Ця хвороба є однією з вагомих причин збільшення інвалідності та смертності населення. Вона призводить до тяжких наслідків, таких як сліпота, ниркова недостатність, пошкодження нервів, серцеві напади, інсульт, ампутації нижніх кінцівок. За період 2000-2019 рр. смертність від ЦД зросла на 3%, а в країнах з доходом, нижчим за середній, – на 13%. ЦД і захворювання нирок, викликані діабетом, стали причиною 2 млн смертей у світі.

Також діабет є вагомим фактором ризику несприятливих наслідків COVID-19, у т.ч. госпіталізації, пов'язаної з COVID-19. Дані Міжнародної федерації діабету свідчать, що ймовірність госпіталізації через COVID-19 у людей з ЦД була в 3,6 разу вищою, ніж у людей без цього захворювання, а ризик смертності

був вищим у 2,3 разу. Така тенденція була притаманна як для країн з високим, так і з низьким і середнім рівнями доходів.

Здійснено аналіз поширеності ЦД за регіонами ВООЗ і виявлено значні відмінності в поширеності діабету в різних регіонах світу. Так, за оцінками Міжнародної федерації діабету у 2021 р., найбільша чисельність хворих на цукровий діабет спостерігалася у країнах Західної частини Тихого океану (206 млн осіб), найменша – в Африці (24 млн осіб). За прогнозними даними до 2045 р. найбільш швидкими темпами зростання ЦД прогнозується саме в країнах Африки (на 134%). Водночас, незважаючи на те, що країни Європи, на теперішній час за чисельністю хворих на цукровий діабет посідають четверте місце серед усіх регіонів (61 млн хворих на ЦД), до 2045 р. в європейських країнах прогнозується найменша питома вага чисельності хворих на ЦД (на 13,0%). До 2045 року найбільша прогнозована чисельність хворих на цукровий діабет буде спостерігатися у трьох регіонах світу: Західній частині Тихого океану, Південно-Східній Азії, Близькому Сході та Північній Африці. Передбачається, що цей показник становитиме 68,9% усіх хворих на ЦД, або 548 млн осіб. Причому, прогнозована питома вага хворих на ЦД у Західній частині Тихого океану очікується 47,4%, Південно-Східній Азії – 27,8%, Близькому Сході та Північній Африці – 24,8%.

В Європейському регіоні (ЄР) 61 млн осіб живуть з ЦД, тобто, кожна одинадцята доросла людина. Серйозною проблемою для населення Європи є значна питома вага недіагностованих випадків діабету, що становить 36%. У ЄР також відмічається один з найвищих показників захворюваності дітей на діабет 1-го типу – 295 тис. нових випадків захворювання щорічно. Найвищі показники поширеності ЦД спостерігаються у Туреччині і становлять 14,5 на 100 осіб, Іспанії – 10,3, Португалії, Сербії – 9,1 на 100 осіб. Також Туреччина є країною, у якій проживає найбільша чисельність дорослого населення з ЦД – 9 млн. Збитки, викликані боротьбою з діабетом у Європейському регіоні становлять 189 млрд дол. США, тобто 19,6% світових витрат на вирішення вказаної проблеми. Вартість лікування однієї людини (20–79 років) з ЦД у ЄР становить середньому 3086 дол. США. Цей показник посідає друге місце у світі.

В Україні, як і в інших країнах світу, показники захворюваності на ЦД щорічно зростають. За даними Міністерства охорони здоров'я України поширеність цукрового діабету в Україні посідає 3-тє місце, поступаючися лише хворобам серцево-судинної системи та онкологічним захворюванням. Близько 3 мільйонів людей в країні страждають на цукровий діабет, що становить майже 7% населення. Цей показник варіює в різних регіонах країни. Приблизно 3%

первинної інвалідності дорослого населення в Україні спричинено цукровим діабетом. Первинна захворюваність на ЦД у 2023 р. порівняно з 2022 р. зросла на 8,4%.

Епідеміологічні характеристики поширення цукрового діабету, такі як загальна поширеність, поширеність за віком, статтю, регіональні відмінності та зміни показника у динаміці допомагають зрозуміти масштабні проблеми цукрового діабету та розробляти програмні стратегії для зниження захворюваності на ЦД та його попередження.

Відомо, що цукровий діабет – це складне захворювання і потребує комплексного міжсекторального та міждисциплінарного підходу до діагностики, лікування та профілактики. При цьому необхідно враховувати ускладнення та супутні хвороби, а також адекватну психологічну та освітню підтримку хворих. Боротьба з діабетом повинна починатися з пропаганди первинної профілактики діабету шляхом зміни способу життя і підвищення поінформованості населення та медичних працівників, адже факторами ризику виникнення ЦД є ті, на які можна вплинути, – надмірна маса тіла та ожиріння, нездорове харчування (з високим вмістом вуглеводів, солі, жиру і переробленого цукру), фізична інертність, низький соціально-економічний статус.

Глобальний характер поширення ЦД, негативні тенденції та значні медико-соціальні збитки виводять захворюваність на ЦД на рівень ключових проблем урядів країн. Необхідними є розширення досліджень стосовно епідеміології діабету, активізація профілактики захворювання, у першу чергу, в первинній ланці. Також акцент повинен бути зроблений на ранньому виявленні діабету та покращення ведення пацієнтів із встановленим захворюванням. Програми профілактики діабету матимуть як медико-соціальний, так і економічний ефект, який підвищиться, якщо ці програми будуть реалізовуватися в комплексі з програмами профілактики інших неінфекційних захворювань.

ВООЗ всебічно підтримує боротьбу з ЦД. Діяльність цієї організації спрямована на розробку наукових рекомендацій щодо попередження найбільш значущих неінфекційних захворювань, зокрема, діабету; стандартів з лікування та діагностики цієї хвороби; підвищення обізнаності населення стосовно епідемії діабету в усьому світі; здійснення епіднадзора за ЦД та факторами ризику його розвитку.

У 2021 р. ВООЗ започаткувала глобальну ініціативу – Глобальний пакт щодо боротьби з діабетом, основною метою якої є забезпечення стійких покращень стосовно лікування і профілактики ЦД. Також Всесвітньою асамблеєю охорони здоров'я було ухвалено резолюцію про посилення заходів профілактики

діабету та боротьби з ним. А у 2022 р. Асамблеєю було затверджено п'ять глобальних цілей з охоплення діагностикою та лікуванням діабету, які мають бути досягнуті до 2030 р.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ З ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ СПІВПРАЦІ ФАХІВЦІВ В ГРОМАДСЬКОМУ ЗДОРОВ'І

Матвієнко М. Л., Грузєва Т. С.

Національний медичний університет імені О.О.Богомольця, м. Київ, Україна

Подальше формування та розвиток системи громадського здоров'я в Україні неможливий без вивчення та вдосконалення механізмів міждисциплінарної співпраці фахівців в громадському здоров'ї, що вимагає певного інструментарію оцінки розбудови, ефективності та результативності такої співпраці.

Одним з інструментів виявлення проблем, потреб і можливостей міждисциплінарної співпраці є метод анкетування або опитування. Це популярний метод збору інформації, який має як переваги, так і недоліки.

Так, перевагами методу анкетування є його дешевизна; можливість анонімного опитування; відсутність потреби у спеціальному обладнанні; швидкість результату; можливість застосування комп'ютерних технологій (навіть в умовах можливих бойових дій, звичайно при дотриманні правил безпеки).

Недоліками методу, що можуть нівелювати його переваги, є недостатня якість складених питань; суб'єктивність думки респондентів; складнощі обробки даних.

Для здійснення анкетування з питання вивчення міждисциплінарної співпраці фахівців у громадському здоров'ї були зроблені наступні кроки:

1. Визначення цілей анкетування. Метою дослідження було з'ясування підходів до спільної роботи у громадському здоров'ї; визначення пріоритетів та формування загального уявлення фахівців громадського здоров'я про міждисциплінарну взаємодію при профілактиці захворювань. Також на меті було з'ясувати склад міждисциплінарної команди; виявити переваги та недоліки міждисциплінарного підходу до профілактичної діяльності.

2. Визначення аудиторії опитування. Було встановлено, що анкета адресована фахівцям, які працюють у сфері громадського здоров'я на рівні регіонального центру контролю та профілактики хвороб.